

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ในเขตตรวจราชการที่ 10 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตตรวจราชการที่ 10 ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย และหนองบัวลำภู โรงเรียนในโครงการ หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน จำนวน 57 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 207 คน และเป็นข้าราชการครู จำนวน 2,431 คน รวมประชากรจำนวน 2,638 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้จากกลุ่มประชากร โดยใช้วิธีคำนวณของ ยามาเน (Yamane, 1970) Sample Size Equation ค่าระดับความเชื่อมั่น .05 แบ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 479 คน ผู้บริหาร โรงเรียนจำนวน 136 คน และข้าราชการครู จำนวน 343 คน และได้สุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง ขนาดโรงเรียนและที่ตั้งโรงเรียน โดยการคำนวณตามสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่างรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และที่ตั้งโรงเรียน ของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน
เขตตรวจราชการที่ 10

จังหวัด	ประชากร						กลุ่มตัวอย่าง								
	รวม	ตำแหน่ง ผู้บริหาร ครู	ขนาดโรงเรียน		ที่ตั้งโรงเรียน		ตำแหน่ง ผู้บริหาร ครู	ขนาดโรงเรียน		ที่ตั้งโรงเรียน					
			กลาง	ใหญ่	ใหญ่	พิเศษ		ในเขต	นอกเขต	ใหญ่	พิเศษ	ในเขต	นอกเขต		
อุดรธานี	20	74	823	7	8	5	15	5	37	100	5	5	4	10	4
หนองบัวลำภู	6	25	309	0	3	3	4	2	20	41	0	3	3	4	2
เลย	14	49	545	4	8	2	9	5	37	100	4	8	2	9	5
หนองคาย	17	59	754	7	6	4	14	3	37	100	5	6	3	13	3
รวม	57	207	2,431	18	25	14	42	15	131	341	14	22	12	36	14

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิดของแอสติน (Astin) ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยโครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสอบถามแบบสำรวจรายการ (Checklist) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งข้าราชการครู ขนาดโรงเรียน และบริบทของสังคมที่ตั้งของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เขตตรวจราชการที่ 10 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1987 cited in Best & Kahn, 1963, p. 247) เพื่อวัดระดับปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เขตตรวจราชการที่ 10 แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 68 ข้อ อันส่งผลต่อการดำเนินงาน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีปัญหาในการบริหารโรงเรียนในระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีปัญหาในการบริหารโรงเรียนในระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง มีปัญหาในการบริหารโรงเรียนในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีปัญหาในการบริหารโรงเรียนในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีปัญหาในการบริหารโรงเรียนในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เขตตรวจราชการที่ 10 เป็นแบบสัมภาษณ์ คณะผู้นิเทศเพื่อพัฒนาโรงเรียนต้นแบบโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน และ ผู้บริหารโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ในเขตตรวจราชการที่ 10 ที่ได้รับการประเมินรับรองเป็นโรงเรียนในฝัน ทั้งหมด 12 ข้อ จำนวน 10 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

2. สร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามลำดับปัญหา 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน 3) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เขตตรวจราชการที่ 10 โดยการจัดลำดับระดับปัญหาจากข้อปัญหาทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน 3) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการหาความเที่ยงตรง (Validity)

การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) และความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ

1. ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นหาความเที่ยงตรงของเชิงเนื้อหาโดยดำเนินการดังนี้

1.1 เสนอแบบสอบถามที่สร้างเสร็จต่ออาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้อง

1.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนความชัดเจนและความเหมาะสมในการใช้ภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับความอนุเคราะห์ดังนี้

1.2.1 ผศ.ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ภาควิชาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา

1.2.2 ดร.สมศักดิ์ ลีลา

อาจารย์ภาควิชาวิจัยและวัดผลการศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา

1.2.3 ผศ.ดร.ภารดี อนันตนาวี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ภาควิชาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา

1.2.4 ดร.ปริญญา ทองสอน

อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.2.5 ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู

ผู้อำนวยการสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาลบบุรี เขต 1

1.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้าย

2. การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) และความเชื่อมั่น (reliability) การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 70 ข้อ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.22-0.95 ปรากฏในภาคผนวก หน้า 162-164

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละด้านและทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach, 1990, p. 202) ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม ด้านนักเรียน เท่ากับ 0.96 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนภายใน เท่ากับ 0.96 ด้านการเรียนรู้และพัฒนา เท่ากับ 0.96 ด้านงบประมาณและทรัพยากร เท่ากับ 0.96 และผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.99 (รายละเอียดการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม ปรากฏในภาคผนวก หน้า 162-164)

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 นำหนังสือจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทุกเขตและผู้บริหาร โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เขตตรวจราชการที่ 10 รวม 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย และ จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด จำนวน 479 คน และได้รับแบบสอบถามสามารถนำมาทำการศึกษาได้จำนวน 432 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.02

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันกระทำต่อจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยนำปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนในฝัน 3 อันดับแรกแต่ละด้านมาสร้างแบบสัมภาษณ์ และนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรงเรียนในฝัน และผู้บริหาร โรงเรียนที่ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนต้นแบบในฝัน ในเขตตรวจราชการที่ 10

2. การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วส่งให้คะแนนตามน้ำหนักแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Window

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม

การสรุปผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ในส่วนเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เขตตรวจราชการที่ 10 ตามความเห็นของข้าราชการครู ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และแปลความตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535, หน้า 23-24) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีปัญหามาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีปัญหาน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Window (Statistical Package for the Social Science for Windows) โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าและการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ในเขตตรวจราชการที่ 10 ระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับครูปฏิบัติการสอน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ในเขตตรวจราชการที่ 10 ระหว่างความเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)
3. เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ในเขตตรวจราชการที่ 10 ระหว่างความเห็นของข้าราชการครูซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

4. เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ในเขตตรวจราชการที่ 10 ระหว่างความเห็นของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนแยกตามที่ตั้งของโรงเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

5. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ในเขตตรวจราชการที่ 10 ตามทัศนะของผู้บริหาร และครู โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ประวิต เอรารวรรณ์ (2545) อธิบายว่า การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีที่เหมาะสมกับข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร การสังเกต หรือ การสัมภาษณ์ ใช้การแจกแจงข้อมูลที่ได้มาออกมาในรูปของจำนวนที่เกิดขึ้น มีขั้นตอน คือ 1) อ่านหรือพิจารณาข้อมูลทั้งหมดว่ามีประเด็นอะไรบ้าง 2) ทำตารางแจกแจง 3) วิเคราะห์ความเข้มข้นของข้อมูลโดยการนับจำนวนและสรุป สอดคล้องกับ สุภางค์ จันทวานิช (2539, หน้า 142) การวิเคราะห์เนื้อหา คือเทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารอาจทำได้ทั้งโดยวิธีการเชิงปริมาณและวิธีเชิงคุณภาพ วิธีการเชิงปริมาณ คือ การทำให้ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ ถ้อยคำ ประโยค หรือใจความในเอกสารเหล่านั้นเป็นจำนวนที่วัดได้แล้วจึงเจนนับ (สุภางค์ จันทวานิช, 2539, หน้า 76) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ในรูปแบบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) เป็นการสัมภาษณ์โดยกำหนดตัวผู้ตอบบางคนเป็นการเฉพาะเจาะจง เพราะผู้ตอบนั้นมีข้อมูลที่ดี ลึกซึ้ง กว้างขวางเป็นพิเศษเหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัย ซึ่งการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ในเขตตรวจราชการที่ 10 ครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหารายด้าน และรายชื่อเรียงตามลำดับ เลือกปัญหาแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้านเพื่อนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้แก่ คณะผู้นิเทศโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ในเขตตรวจราชการที่ 10 และผู้บริหารโรงเรียนในโครงการที่ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนต้นแบบในฝัน รวมทั้งหมด 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลเอกสารที่ได้จากการทำแบบสัมภาษณ์ แยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนภายในด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านงบประมาณและทรัพยากร แล้วจึงสรุปประเด็นสำคัญของแต่ละด้านเป็นแนวทางในการพัฒนา